

## **ТАТАРКЕВИЧ ЯРОСЛАВ ОЛЕГОВИЧ**

Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірант кафедри кримінального права

### **ФОРМИ ВИКРАДЕННЯ: КРИТЕРІЇ КЛАСИФІКАЦІЇ**

Згідно з усталеною у вітчизняній кримінально-правовій теорії позицією, однією з ознак об'єктивної сторони складу злочину є спосіб його вчинення. У тлумачних словниках спосіб визначається як прийом, дія, метод, який застосовується при виконанні якої-небудь роботи чи при здійсненні якої-небудь діяльності. Таким чином, з кримінально-правової точки зору, спосіб розглядається у якості зовнішньої форми прояву злочинного діяння, яка являє собою сукупність певних прийомів і методів, що використовуються при вчиненні злочину. За загальним правилом, спосіб вчинення злочину є факультативною ознакою об'єктивної сторони. Проте, у тих випадках, коли спосіб виконує конститутивну (це означає, що злочин може бути вчинений тільки у такий спосіб) або кваліфікуючу (наявність певного способу посилює відповідальність, наприклад, наявність способу, небезпечного для життя багатьох осіб при умисному вбивстві) функцію, його статус змінюється і він набуває обов'язкового характеру. Набувши статусу конститутивної ознаки складу злочину, спосіб його вчинення може змінювати характер суспільної небезпеки діяння, що дає підстави законодавцю виокремлювати самостійні види злочинів, які розрізняються між собою тільки за способом їх вчинення. Саме на цій підставі у Кримінальному кодексі (далі КК) України диференціюється відповідальність за викрадення, заволодіння, привласнення чужого майна (крадіжка, грабіж, шахрайство тощо). Адже спосіб як конститутивна ознака складу злочину і виступає тим об'єктивним критерієм, який дозволяє класифікувати ті чи інші діяння на певні форми. Виходячи з цього, під формами викрадення слід розуміти ті юридично значущі прийоми та методи, за допомогою яких вилучається чуже майно.

Термін «форми розкрадань» (рос. хищений), який широко використовувався у науці кримінального права України радянських часів, на сучасному етапі її розвитку майже не вживається. Що стосується терміну «викрадення» (рос. похищение), то щодо злочинів проти власності він використовується лише в диспозиціях ст. ст. 185, 186 та 188<sup>1</sup> КК. В деяких нормах (ст. 187, ст. 190, ч. 2 ст. 191) вживається інше поняття – заволодіння чужим майном. Решта статей КК, спрямованих на охорону власності від корисливих посягань на неї (ст. 189, ч. 1 ст. 191) взагалі не оперує ні поняттям «викрадення», ні поняттям «заволодіння чужим майном». Така ситуація відбивається і на доктринальних уявленнях щодо системи злочинів проти власності, які подекуди є прямопротилежними. Так, наприклад, на думку М.І. Панова і Ю.П. Дзюби об'єктивна сторона злочинів проти власності полягає в таких діях, як: 1) викрадення (ст. 185-187), хоча у диспозиції ч. 1 ст. 187 КК мова йде про заволодін-

ня – Я.Т.; 2) привласнення (ст. 191); 3) розтрата (ст. 191); 4) вимагання майна (ст. 189); 5) заволодіння ним шляхом шахрайства (ст. 190); 6) заволодіння ним шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем (ст. 191); 7) вчинення інших дій, спрямованих на порушення права власності (ст. 192-198). Що стосується класифікації, то згадані автори пропонують розподілити злочини проти власності таким чином: 1) діяння, які характеризуються протиправним корисливим заволодінням чужим майном, що полягає в обертанні на свою користь чи користь інших осіб чужого майна (ст. ст. 185-187, 189-191); 2) діяння, які характеризуються протиправним корисливим заподіянням шкоди власникові без ознак заволодіння чужим майном. Останнє може відбуватися як протиправне обертання чужого майна на свою або інших осіб користь без ознак його вилучення (ст. 188<sup>1</sup>, ст. 192, ст. 193, ст. 198); 3) некорисливі посягання на власність (ст. ст. 194-197) [1, с. 174-175]. Звідси постає, що, по-перше, форми викрадення обмежуються фактично двома способами – крадіжкою та грабіжем, оскільки термін «викрадення» законодавець у ч. 1 ст. 187 КК не вживає, а, по-друге, заволодіння чужим майном розглядається як синонім вилучення, оскільки обертання чужого майна на свою користь або користь інших осіб є можливим і без ознак заволодіння. З точки зору авторів харківського підручника з Особливої частини кримінального права України, корисливі злочини проти власності за способом їх вчинення можуть бути поділені на злочини, пов'язані з незаконним обертанням чужого майна на користь винного або інших осіб і не пов'язані з таким обертанням. Тобто, з цієї позиції головною ознакою що об'єднує злочини, передбачені ст. ст. 185-187, 189-191 КК України, є незаконне, безоплатне обертання чужого майна на користь винного або інших осіб, яке полягає у вилученні чужого майна з володіння, розпорядження, користування власника або особи, якій воно ввірено на законній підставі. Цьому випадку, навпаки, синонімом вилучення є обертання. Що ж стосується заволодіння та викрадення, то ці поняття вживаються лише при характеристиці конкретних способів посягання на власність [2, с. 164-177].

Окрему позицію у зазначеному питанні займає Пленум Верховного Суду України, який у п. 2 своєї постанови від 6 листопада 2009 р. «Про судову практику у справах про злочини проти власності» розглядає викрадення, заволодіння та обертання чужого майна у якості однопорядкових понять, які характеризують відповідні способи посягання на власність, не визначаючи їх одне через інше. При цьому протиправне і безоплатне обертання чужого майна на свою користь чи на користь іншої особи Пленум пов'язує лише з такими формами вчинення злочину, як привласнення, розтрата та заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем (п. 23) [3, с. 398, 407].

Така невизначеність як законодавця, так і доктрини щодо основних понять, які використовуються при характеристиці злочинів проти власності, поза сумнівів, стала наслідком швидкоплинного та, подеку-

ди, погано виваженого реформування вітчизняного кримінального законодавства, яке відбулося на рубежі XX та XXI століть.

Відмову вітчизняного законодавства від використання такого узагальнюючого поняття як розкрадання, при характеристиці злочинів проти власності, слід визнати невдалим кроком, оскільки це сприяє появі негативних тенденцій у кримінальній законотворчості та численним помилкам на рівні правозастосування. Тому, подальший розвиток національного законодавства щодо відповідальності за злочини проти власності повинен бути пов'язаний з поверненням цього поняття (бажано шляхом його легального визначення) у кримінально-правову площину. Це дасть змогу, з одного боку, забезпечити «речову чистоту» відносин, що охороняються розділом VI КК, а з іншого – правильно вирішити питання щодо його інструментальних можливостей у межах інших розділів Особливої частини.

### ***Список використаної літератури:***

1. Кваліфікація злочинів: навч. посібник / за ред. М.І. Панова. Х.: Право, 2016. 356 с.
2. Кримінальне право України: Загальна частина / за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. Х.: Право, 2015. 528 с.
3. Постанови пленумів Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних провадженнях / упоряд. С.А. Кузьмін, М.С. Кучеренко. К.: ПАЛІВОДА А.В., 2016. 860 с.

**Ключові слова:** власність, викрадення, заволодіння, обертання, розкрадання, форми.

**Ключевые слова:** собственность, похищения, завладение, вращения, хищения, формы.

**Key words:** ownership, abduction, capture, rotation, theft, forms.

## ***KHIMCHENKO ANASTASIYA***

Department of Criminal Law  
National University «Odessa Law Academy»  
Postgraduate Student:

### **EUTHANASIA: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES**

In recent years, disputes over the admissibility, justification, ethics of euthanasia, and even its legal implementation (“legalization”) have become more active. The discussion was encouraged by adoption of special regulations which not only allow euthanasia, but also regulate the conditions for its realization by health professionals. Nowadays, the issue of euthanasia is of international significance. The question of whether euthanasia is a mercy killing remains unclear [1].

The idea of euthanasia originated a long time ago. However, health professionals are increasingly willing to use this practice, when the